

Sygn. akt: I C 1449/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 grudnia 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Alicja Pniewska

po rozpoznaniu w dniu 01 grudnia 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z **powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.**

przeciwko K. N., B. N.

o zapłatę ewentualnie o zmianę wysokości świadczenia i zapłatę

I.umarza postępowanie o zapłatę kwoty 177.811,24 zł tytułem zwrotu kapitału,

II. umarza postępowanie o zapłatę kwoty 147.836,55 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału udostępnionego kredytobiorcy z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty,

III. oddała powództwo o zapłatę ustawowych odsetek za opóźnienie od kwoty 177.811,24 zł od dnia 22 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty,

IV. oddała powództwo o zmianę wysokości świadczenia i zapłatę dochodzone w związku z istotną zmianą siły nabywczej pieniądza,

V. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwotę 10.834 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt **I C 1449/21**

UZASADNIENIE

Powód Bank (...) S.A. w W. domagał się od pozwanych K. N. i B. N.:

1. zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 177 811,24 zł tytułem zwrotu kapitału oddanego pozwany do dyspozycji na mocy umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 25 maja 2004 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty.

2. zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kwoty 147 836,55 zł tytułem należnego powodowi wynagrodzenia związanego z korzyścią majątkową uzyskaną przez pozwanych w związku z korzystaniem z kapitału udostępnionego przez bank na podstawie umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 25 maja 2004 roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty,

3. zasądzenia solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego powiększonych o kwotę 34 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa wg norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powód wskazał, że dnia 25 maja 2004 r. strony zawarły umowę kredytu hipotecznego nr R (...) indeksowanego do CHF, który został przeznaczony przez pozwanych na dokończenie budowy domu jednorodzinnego. Bank wywiązał się z ciążących po jego stronie zobowiązań, udostępniając pozwanemu środki pieniężne w kwocie 177.811,24 PLN. Pozwani zobowiązani byli do spłaty należności głównej wraz z należnościami ubocznymi, zgodnie z harmonogramem ustalonym przez bank, a wysokość spłat uzależniona była od zmieniającego się kursu CHF. W związku z zakwestionowaniem mechanizmu indeksacji opartego na kursie CHF, jako zawierającego w swej konstrukcji niedozwolone postanowienia umowne, pozwani wystąpili przeciwko Bankowi z pozwem o zapłatę w związku z nieważnością umowy kredytu. Wskazał, że na dzień wniesienia pozwu sprawa toczyła się w Sądzie Okręgowym w Warszawie w sprawie zarejestrowanej pod sygn. akt: (...).

W zakresie zasadności swoich roszczeń wskazał, że strony dokonywały wzajemnie przysporzeń na swoją rzecz na podstawie umowy, której skuteczność została zakwestionowana przez pozwanego w ramach postępowania o uznanie umowy za bezskuteczną. W związku z tym zaktualizowało się roszczenie banku o zwrot przysporzenia dokonanego na rzecz kredytobiorcy w kwotach objętych żądaniem niniejszego pozwu, odpowiadających wartości udostępnionego kapitału oraz stosownego wynagrodzenia, należnego bankowi w związku z wieloletnim korzystaniem z kapitału przez kredytobiorcę. Obowiązek zwrotu udostępnionego kapitału jest w świetle żądań kredytobiorcy względem banku okolicznością bezsporną i ma bezpośrednie umocowanie w art. 405 w zw. z art. 410 KC.

Następnie powód przedstawił argumentację, mającą wskazać podstawy prawne i sposób wyznaczenia wynagrodzenia pozwalającego na określenie wartości ciągłego świadczenia banku i przywrócenie pomiędzy stronami równowagi majątkowej w sposób odzwierciedlający wartość przysporzenia na moment zawarcia umowy kredytu.

(pozew k. 4-12)

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Pozwani zaprzeczyli twierdzeniom powoda nieprzyznanym przez nich, przede wszystkim:

- twierdzeniu, że umowa kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 25 maja 2004 r. jest ważna, prawnie skuteczna,
- pozwani pozostają wobec powoda bezpodstawnie wzbogaceni,
- pozwani pozostają dłużnikami powoda z jakiegokolwiek innego tytułu.

Zakwestionowali roszczenie powoda o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału tak co do zasady, jak i wysokości, podnosząc zarzut braku wymagalności roszczeń pozwu. Z ostrożności procesowej podnieśli zarzut spełnienia roszczenia powoda z pkt I pozwu – składając zarzut potrącenia. Pozwani dokonali potrącenia swojej wierzytelności w kwocie 190.465,65 zł jako sumy wpłat w wykonaniu nieważnej umowy w okresie od dnia jej zawarcia do dnia 30 listopada 2021 r. z wierzytelnością banku z tytułu zwrotu kwoty wypłaconego kredytu na kwotę 177.811,24 zł.

Ponadto pozwani podnieśli zarzut przedawnienia roszczeń powoda w stosunku do pozwanych, jednocześnie zastrzegając, że podniesienie zarzutu przedawnienia w niniejszej sprawie nie oznacza zasadności ponoszenia przez pozwanych wobec powoda odpowiedzialności z tytułu świadczenia nienależnego, ani odpowiedzialności kontraktowej,

bądź odpowiedzialności z jakiegokolwiek innego tytułu prawnego. Pozwani zgłosili zarzut zatrzymania w zakresie roszczeń powoda o zwrot wypłaconego kapitału do czasu zaproponowania przez powoda środków wpłaconych przez pozwanych w wykonaniu umowy kredytu.

W uzasadnieniu wskazali, że roszczenia pozwu są bezzasadne. Wskazali, że przyjęcie, iż zawarta między stronami umowa jest nieważna, wyklucza, aby stanowiła ona podstawę roszczenia banku. Powodowi przysługuje co do zasady żądanie zwrotu przez pozwanych środków uzyskanych w ramach wykonywania nieważnej umowy kredytu. Do rozstrzygnięcia pozostaje natomiast wysokość należnej kwoty. Jest ona przede wszystkim uzależniona od rozstrzygnięcia, czy dokonywane przez pozwanych wpłaty mogą zostać uznane za zdarzenie, które powoduje częściowe zaspokojenie roszczeń banku. Z uwagi na dokonane przez pozwanych potrącenie zasadne jest oddalenie pozwu w tym zakresie.

W ocenie pozwanych jakakolwiek próba konstruowania roszczeń, których istnienie zmierzałoby do zniweczenia ochronnej funkcji przepisów o niedozwolonych postanowieniach umownych, czy też celu przepisów o nieważności umowy, jest więc niedopuszczalne. Bezwzględna nieważność umowy jako sankcja naruszenia norm uznawanych przez ustawodawcę za podstawowe, nie może być niwelowana przez poszukiwanie w innych normach podstawy do ustalenia praw i obowiązków stron w sposób odpowiadający treści nieważnego stosunku prawnego, w szczególności w zakresie wykraczającym poza świadczenia o charakterze restytucyjnym, zmierzające do zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieważnej umowy.

W przypadku nieważności (braku możliwości obowiązywania) umowy na skutek zastosowania sankcji dotyczących niedozwolonych postanowień umownych, próba wykreowania roszczeń przysługujących przedsiębiorcy oznaczałaby naruszenie wynikającego z art. 7 dyrektywy 93/13 obowiązku zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami. Gdyby przedsiębiorca pomimo zastosowania postanowień niedozwolonych mógł nadal czerpać korzyści z zawartej umowy, całkowicie zniwelowałoby to, wielokrotnie przywoływany w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, odstraszaający charakter norm zawartych w dyrektywie.

Ewentualnie przysługujące bankowi roszczenie nie podlegałoby ochronie, ze względu na zastosowanie konstrukcji nadużycia prawa podmiotowego (art. 5 k.c.). Przedsiębiorca, który posługuje się wzorcami umowy zawierającymi niedozwolone postanowienia i narzuca konsumentom zawarcie umowy w oparciu o te wzorce nie zasługuje na ochronę mającą rekompensować mu niekorzystne skutki zawarcia umowy o określonej treści.

(odpowiedź na pozew k. 118-124)

Pismem procesowym z dnia 2 października 2023 r. powód rozszerzył żądanie pozwu w ten sposób, że na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd roszczenia wskazanego w pkt 2 petitum pozwu, na podstawie art. 358¹ § 3 KC, wniósł ewentualnie o:

1. zmianę wysokości świadczenia nienależnego, którego zwrot przysługuje powodowi od pozwanego w związku dokonaniem sądowej waloryzacji należnej powodowi kwoty w ten sposób, że powodowi przysługuje dodatkowe świadczenie w postaci kwoty 328 046,42 PLN wynikającej z istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza;
2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 328 046,42 PLN wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pisma rozszerzającego powództwo do dnia zapłaty, stanowiącej dodatkową kwotę, o którą należy zwaloryzować kapitał oddany pozwanemu do dyspozycji na mocy umowy kredytu nr (...) z dnia 25 maja 2004 roku.

W uzasadnieniu powód wskazał, że świadczenie z tytułu zwrotu kapitału może być poddane waloryzacji na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. Od momentu udostępnienia pozwanym kwoty kredytu, nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza, a przez to aktualna wartość nabywcza nominalnej kwoty kapitału oddanego do dyspozycji jest znacznie

niższa niż w momencie uruchomienia kredytu. Porównanie teraźniejszego wskaźnika inflacji w stosunku do jej poziomu z dnia w roku 2008 r., obrazuje zmianę nadzwyczajną, oczywistą.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa również w ww. zakresie.

Pismem procesowym z dnia 7 listopada 2023 r. pełnomocnik pozwanych, działając w ich imieniu złożył zarzut potrącenia wskazując, że na podstawie art. 499 KC pozwani dokonują potrącenia swojej wierzytelności w kwocie 206 283,56 zł (data wymagalności 31.10.2023 r.) - jako sumy ich wpłat w wykonaniu nieważnej umowy w okresie od dnia jej zawarcia do dnia 10 stycznia 2023 r. – z wierzytelnością banku z tytułu zwrotu kwoty wypłaconego kredytu w kwocie 177.811,24 zł.

Pismem procesowym z dnia 15 listopada 2023 r. powodowy bank uznał złożone przez pozwanych oświadczenie o potrąceniu, jako spełnienie przez pozwanego świadczenia z tytułu zwrotu kapitału. Jednocześnie zmodyfikował roszczenie ewentualne, w ten sposób że w przypadku oddalenia roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z kapitału, powód domaga się zapłaty od pozwanego na swoją rzecz kwoty 150.235,18 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu pisma z modyfikacją powództwa do dnia zapłaty w związku z istotną zmianą siły nabywczej pieniądza obliczoną wg wskaźników publikowanych przez GUS.

(pismo procesowe powoda z 2.10.2023 k. 176-179, pismo procesowej pozwanych – k. 230 -231, pismo procesowe pozwanych z 7.11.2023 z zał. k. 233 -245, pismo procesowe z 15.11.2023 k. 251-252)

Pismem z dnia 27 listopada 2023 r. powodowy bank sprecyzował swoje roszczenie wskazując, że:

I. cofa roszczenie w kwocie 177.811,24 zł tytułem zwrotu kapitału oddanego pozwanemu do dyspozycji na mocy umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 25 maja 2004 roku oraz roszczenie w kwocie 147.836,55 zł wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału udostępnionego kredytobiorcy;

II. wnosi o zasądzenia solidarnie od pozwanych na swoją rzecz kwoty 150.235,18 zł wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu pisma z dnia 15 listopada 2023 roku do dnia zapłaty w związku z istotną zmianą siły nabywczej pieniądza obliczoną wg wskaźników publikowanych przez GUS;

III. wnosi o zasądzenie solidarnie od pozwanych na swoją rzecz kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami za opóźnienie od uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

(pismo procesowe z 27.11.2023 k. 257)

Pełnomocnik pozwanych wyraził zgodę na cofnięcie pozwu w ww. zakresie i wniósł o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu (protokół rozprawy – k. 259)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 25 maja 2004 r. K. N. i B. N. jako kredytobiorcy zawarli z Bankiem (...) S.A. z siedzibą w W. jako kredytodawcą umowę o (...) nr (...).

Na podstawie § 2 umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu w wysokości 50.498,25 CHF, a kredytobiorcy zobowiązali się do jego wykorzystania zgodnie z warunkami umowy. Kredyt przeznaczony był na dokończenie budowy domu jednorodzinnego stanowiącego własność kredytobiorców (§ 3 umowy).

Zgodnie § 6 ust 2 umowy uruchomienie kredytu miało nastąpić według zasad określonych w regulaminie i na warunkach dodatkowych stanowiących załącznik nr 2 do umowy.

W § 8 ust 2 i 3 umowy wskazano, że wysokość pierwszej miesięcznej kapitałowo-odsetkowej raty kredytu wynosi 211,46 CHF przy zastrzeżeniu postanowień regulaminu w zakresie zmiany wysokości raty spłaty. Kredytobiorca jest zobowiązany do utrzymywania środków na rachunku w Banku wskazanym w umowie, który jest obciążany począwszy od 25 czerwca 2004 r. co miesiąc ratami spłaty kredytu aż do całkowitej spłaty raty wraz z odsetkami. Kredyt miał zostać spłacony w 348 ratach spłaty.

Stosownie do § 15 umowy integralną część umowy stanu zastosowanie znajdują postanowienia regulaminu. Stosownie do § 3 ust 1 regulaminu kredyt udzielany jest w PLN lub w walucie obcej.

Dla kredytu w walucie obcej wnioskodawca we wniosku o udzielenie kredytu określa kwotę kredytu w PLN z zaznaczeniem waluty wnioskowanego kredytu. Przyznana na podstawie decyzji kredytowej kwota kredytu wyrażona w PLN przeliczana jest na walutę obcą według kursu kupna dewiz obowiązującego w banku w dniu zawarcia umowy kredytu na podstawie Tabeli Kursów Walut Obcych. Uruchomienie środków z kredytu następuje jednorazowo lub w transzach do równowartości kwoty kredytu lub transy w PLN według kursu kupna dewiz obowiązującego w banku w dniu wypłaty w Tabeli Kursów Walut Obcych. W dniu uruchomienia kredytu /ostatniej transzy jeżeli różnica między uruchomioną kwotą kredytu a kwotą przyznaną na podstawie decyzji ma wartość ujemną - wówczas różnica jest pokrywana ze środków kredytobiorcy, a jeśli jest ona większa od 2000 zł kredytobiorca może złożyć wniosek o przyznanie dodatkowej kwoty kredytu na pokrycie całej różnicy, którego rozpatrzenie wymaga podjęcia kolejnej decyzji kredytowej; jeśli ma zaś wartość dodatnią wówczas różnica zostaje zaksięgowana przez bank na rachunek kredytowy i jest przeznaczona na wcześniejszą spłatę kredytu bez kosztów prowizji od wcześniejszej spłaty (§ 5 ust. 10 pkt 1-4 Regulaminu).

Zgodnie z § 9 ust 2 Regulaminu w przypadku kredytu w walucie obcej kwota raty spłaty obliczona jest według kursu sprzedaży dewiz obowiązującym w banku na podstawie obowiązującej w banku (...) z dnia spłaty

W przypadku kredytu w walucie obcej kredytobiorca może zastrzec w umowie kredytu, że Bank będzie pobierał ratę spłaty z rachunku w walucie przyznanego kredytu o ile ten rachunek jest dostępny w aktualnej ofercie banku (§ 9 ust 3 Regulamin).

Regulamin w § 11 i 12 przewidywał możliwość przewalutowania i wcześniejszej spłaty kredytu, również z zastosowaniem przeliczeń w oparciu o kursy banku.

(dowód: dokumenty w aktach (...) SO w Warszawie w tym: umowa k. 38-39, regulamin k. 47-54)

W dniu 14 października 2005 r. strony zawarły aneks nr (...) na mocy którego strony zwiększyły kwotę kredytu udostępnionego powodowi o kwotę 15 519,02 CHF, kwota kredytu na dzień sporządzenia aneksu wynosiła 66 017,27 CHF

(dowód: aneks k. 27)

Kredyt został wypłacony w łącznej kwocie 177.811,24 zł.

(dowód: zaświadczenie k. 42)

Pozwani w sprawie o sygn. akt (...) wnieśli pozew przeciwko bankowi o ustalenie jej nieważności ewentualnie o ustalenie, niezwiązania ich kwestionowanymi postanowieniami oraz o zapłatę kwoty 139.100,74 zł ewentualnie kwoty 42.107 zł.

Wyrokiem z dnia 2 grudnia 2021 r. (sygn. akt (...)) Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił, że umowa o (...) nr (...) z dnia 25 maja 2004 r. jest nieważna w całości oraz zasądził od Banku (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz K. N., B. N. kwotę 135.019,29 złotych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 18 listopada 2021 r. do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu Okręgowego postanowienia przedmiotowej umowy kredytowej oraz regulaminu w zakresie w jakim przewidują przeliczanie należności kredytowych według kursów ustalonych w tabeli sporządzonej przez pozwany bank kształtują prawa i obowiązki powodów, w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy. To samo należy odnieść do pozostałych postanowień umownych (umowy i regulaminu), które odnoszą się do kwoty kapitału oraz rat.

Kwestionowane klauzule denominacyjne dają pozwanemu prawo do jednostronnego regulowania wysokości udostępnionego powodom kredytu i wysokości całej wierzytelności poprzez wyznaczanie w tabelach kursowych kursu franka szwajcarskiego. O abuzywności analizowanych postanowień umownych przesądza fakt, że klauzule te nie odwoływały się do obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie miała wpływu, lecz pozwalały wyłącznie bankowi na określenie miernika wartości wedle swojej woli i uprawnienie banku do określania wysokości kursu nie doznawało żadnych formalnie uregulowanych ograniczeń.

Sąd Okręgowy wskazał, że postanowienia umowne analizowanej umowy kredytu w zakresie, w jakim określają przeliczania świadczeń stron według kursów ustalonych w tabeli sporządzonej przez pozwany bank, jak też wprowadzające nieograniczone ryzyko kursowe mają charakter abuzywny a uzupełnienie umowy innymi postanowieniami z uwagi na stanowcze stanowisko powodów w tym zakresie nie jest możliwe.

W konsekwencji oznaczało to, że wyeliminowanie z treści umowy postanowień dotyczących głównych świadczeń stron musiałoby prowadzić do wniosku, że istotne przedmiotowo postanowienia kredytu w tej umowie w ogóle nie zostały określone. Bez takich postanowień nie może dojść do ważnego zawarcia umowy kredytu denominowanego. Nieważność umowy kredytu z skutkowałą uznaniem za zasadne żądanie powodów o ustalenie nieważności umowy oraz o zwrot tego, co na jej podstawie świadczyli.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 10 stycznia 2023 r.- sygn. akt (...) oddalił apelację pozwanego banku.

(dowód: wyrok SO w Warszawie z uzasadnieniem k.130-143 oraz dokumenty w aktach (...) SO w Warszawie w tym: pozew k. 3-10, wyrok SA k. 852 uzasadnienie wyroku SA k. 861-905)

Bank pismami z dnia 29 listopada 2021 r. wezwał pozwanych do zapłaty kwoty 177.811,24 zł odpowiadającej wysokości udostępnionego kapitału i kwoty 147.836,55 zł stanowiącej równowartość korzyści majątkowej uzyskanej w związku z korzystaniem z kapitału. W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty, pozwani dokonali potrącenia swojej wierzytelności w kwocie 190.465,65 zł jako sumy wpłat w wykonaniu nieważnej umowy w okresie od dnia jej zawarcia do dnia 30 listopada 2021 r. z wierzytelnością banku w kwocie 177.811,24 zł,

(dowód: wezwania do zapłaty – k. 96-97, oświadczenie o potrąceniu z dnia 08 grudnia 2021 r. - k, 128)

Pismem z dnia 24 października 2023 r. pozwani wezwali powodowy bank do zapłaty kwoty 206.283,56 zł stanowiącej sumę ich wpłat w wykonaniu nieważnej umowy w okresie od dnia jej zawarcia do dnia 10 stycznia 2023 r.

(dowód: wezwanie do zapłaty k. 234)

Oświadczeniem z dnia 2 listopada 2023 r. pełnomocnik pozwanych, dokonał w ich imieniu na podstawie art. 499 KC potrącenia wierzytelności kredytobiorców w kwocie 206 283,56 - jako sumy ich wpłat w wykonaniu nieważnej umowy w okresie od dnia jej zawarcia do dnia 10 stycznia 2023 r. – z wierzytelnością banku z tytułu zwrotu kwoty wypłaconego kredytu w kwocie 177.811,24 zł.

Załączone do oświadczenia pełnomocnictwa obejmowały upoważnienie do składania w imieniu pozwanych oświadczeń materialnoprawnych w tym oświadczeń o potrąceniu.

(dowód: oświadczenie o potrąceniu z załącznikami k. 240-245)

Sąd zważył, co następuje:

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt przez strony dokumenty, oraz dokumenty znajdujące się w aktach sprawy (...), których wiarygodność nie była kwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd pominął wnioski dowodowe stron dotyczące dopuszczenia dowodu z opinii biegłego. Pominięcie dowodu zgłaszanego przez stronę jest bowiem dopuszczalne wtedy, gdy okoliczności sporne, na które dowód powołano, zostały dostatecznie wyjaśnione (wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r. sygn. akt(...), wyroki SN: z 12 stycznia 2005 r., (...), z 5 lutego 2009 r., (...) i z 13 grudnia 2010 r., (...)). Opinia biegłego stanowi jedynie dowód dający Sądowi, rozstrzygającemu sprawę merytorycznie, dokonanie ustaleń w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych (a więc wiedzy wykraczającej poza objętą zakresem wiedzy ogólnej – powszechnej). W tej sprawie Sąd uznał, że zgromadzone w sprawie dowody w postaci dokumentów w pełni pozwalają na rozstrzygnięcie sprawy, zaś wniosek dowodowy o dopuszczenie opinii biegłego potraktował, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wskazać w tym miejscu również należy, że zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Powyższe stanowi o prawomocności materialnej w sensie pozytywnym, która, zgodnie z poglądem doktryny, zabezpiecza poszanowanie dla rozstrzygnięcia sądu ustalającego i regulującego stosunek prawny stanowiący przedmiot rozstrzygnięcia.

Jeżeli wcześniejszy wyrok rozstrzyga kwestię, która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie aktualnie rozpoznawanej, kwestia ta nie może być w ogóle badana (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12 lipca 2002 r., (...), wyrok z 29 marca 1994 r., (...) oraz postanowienie z 21 października 1999 r., (...)).

Moc wiążąca orzeczenia określona w art. 365 § 1 k.p.c. w odniesieniu do sądów oznacza, że podmioty te muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak to orzeczono w prawomocnym orzeczeniu. Zatem w kolejnym postępowaniu sąd jest związany prawomocnym orzeczeniem, rozumianym jako określona wypowiedź sądu rozpoznającego poprzednią sprawę, będącą syntezą ustaleń faktycznych i prawnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 2005.05.19 -(...)).

Mając zatem powyższe na uwadze Sąd rozpoznający niniejszą sprawę związany jest rozstrzygnięciem w sprawie (...) ustalającym nieważność przedmiotowej umowy kredytu. Z tych przyczyn brak było również podstaw do zawieszenia postępowania w niniejszej sprawie.

W ocenie Sądu roszczenia banku nie są przedawnione. Zgodnie z art. 118 k.c. termin przedawnienia roszczeń powoda jako związanych z jego działalnością gospodarczą jest trzyletni i nie upłynął do daty wniesienia powództwa w tej sprawie (22 grudnia 2021 r.). W ocenie Sądu rozpoznającego tę sprawę początek biegu przedawnienia należy liczyć od daty wydania prawomocnego wyroku ustalającego nieważność przedmiotowej umowy kredytu. Niezasadne byłoby przyjęcie jakiegokolwiek wcześniejszej daty, gdyż nie można wymagać by bank wytoczył powództwo opierające się o nieważność umowy (lub bezskuteczność jej postanowień), z którą przecież się nie zgadza – czego odzwierciedleniem było złożenie apelacji. Dopiero prawomocny wyrok ustalający nieważność umowy daje początek biegu terminu przedawnienia.

Pismem procesowym z dnia 27 listopada 2023 r. powód cofnął pozew w zakresie roszczenia w kwocie 177.811,24 zł tytułem zwrotu kapitału oddanego pozwanemu do dyspozycji na mocy umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 25 maja 2004 roku oraz roszczenia w kwocie 147.836,55 zł wraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 grudnia 2021 roku do dnia zapłaty tytułem wynagrodzenia za korzystanie z kapitału udostępnionego kredytobiorcy.

Stosownie do art. 203 § 1 i 4 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego, aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku. Sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy

wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

Cofnięcie pozwu we wskazanej części nie było sprzeczne z prawem, zasadami współżycia społecznego i nie zmierzało do obejścia prawa, dlatego też Sąd na podstawie art. 355 w zw. z art. 203 § 1 k.p.c. umorzył postępowanie w tym zakresie o czym orzekł jak w punkcie I i II wyroku.

W zakresie nieobjętym powyższym rozstrzygnięciem tj. w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 177.811,24 zł – Sąd, ze względu na akcesoryjny charakter odsetek względem świadczenia głównego, oddalił powództwo o czym orzekł jak w punkcie III wyroku.

To sprawa, że przedmiotem sporu w tej sprawie jest już tylko kwestia pozostałych żądań banku, dotyczących zmiany wysokości świadczenia i zasądzenia solidarnie od pozwanych na jego rzecz kwoty 150.235,18 zł wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanemu pisma z dnia 15 listopada 2023 roku do dnia zapłaty w związku z istotną zmianą siły nabywczej pieniądza obliczoną wg wskaźników publikowanych przez GUS.

Dokonując analizy zasadności dochodzonego roszczenia o zapłatę należy wskazać, że celem art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13/EWG jest zniechęcający skutek wywierany na przedsiębiorców, którzy winni być zniechęceni do stosowania niedozwolonych klauzul umownych, zaś wyeliminowanie rzeczzonego skutku powodowałoby, że nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to interes przedsiębiorców zostanie zagwarantowany.

Uwzględnienie roszczenia banku o waloryzację kwoty kredytu przyniosłoby skutek odwrotny do dyrektywnego. Penalizowałoby bowiem nie bank, lecz kredytobiorcę, zachęcając przedsiębiorców (banki) do stosowania w przyszłości niedozwolonych klauzul umownych. Wyeliminowanie więc prewencyjnego skutku poprzez dopuszczenie możliwości domagania się dochodzonego wynagrodzenia (bez znaczenia pod jaką nazwą przyjętą przez bank) spowodowałoby, że banki zawierające w swych umowach niedozwolone postanowienia miałyby zabezpieczoną - kosztem konsumenta - ochronę ich interesów, nawet wobec późniejszego uznania umowy za nieważną.

Jedynym zaś przewidzianym przez ustawodawcę świadczeniem związanym z korzystaniem z cudzego kapitału są odsetki, które mogą mieć postać odsetek umownych albo ustawowych (art. 359 k.c., art. 481 k.c.). W kontekście powyższego zauważyć należy, że uwzględnienie stanowiska powoda doprowadziłoby w istocie do reaktywacji nieważnej umowy stron w zakresie oprocentowania (zob. wyrok SA w Białymstoku z dn. 20.02.2020 r.(...)).

W przypadku uznania zasadności przedmiotowego roszczenia, trzeba by uznać, iż analogiczna wierzytelność przysługiwałaby kredytobiorcy, albowiem w wykonywaniu spornej umowy kredytu bank również korzystał ze środków pieniężnych, które kredytobiorca uiszczał tytułem spłaty rat i innych należności wynikających z umowy.

Uwzględnienie roszczenia powodowego banku byłoby sprzeczne z celem art. 6 ust. 1 i art. 7 dyrektywy nr 93/13/EWG, która ma na celu ochronę konsumentów. Wyeliminowanie ze spornej umowy mechanizmu indeksacji nie stanowi in concreto następstwa niezgodnego z prawem lub nieuczciwego zachowania pozwanej, ale jest rezultatem niezgodnego z prawem działania banku. Wobec tego strona pozwana nie powinna ponosić dalej idących następstw tego stanu rzeczy niż te, które ustawodawca przewidział w art. 3851 § 1 i 2 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25.06.2022 r. o sygn. akt (...)).

Kredytobiorcy w tego rodzaju sprawach korzystają z daleko idącej ochrony prawa unijnego, w tym poszczególnych przepisów wynikających z Dyrektywy Rady EWG 93/13 (zwłaszcza art. 7 ust. 1). Na straży prawa wielokrotnie pozostawał także Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (m.in. w wyroku TSUE z dnia 21 grudnia 2016 r., G. N., sprawy połączone 0-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, pkt 57; wyrok TSUE z dnia 14 czerwca 2012 r., B. E. de C., (...), (...), pkt 65).

Powód wniósł o zmianę wysokości świadczenia nienależnego i w związku z tym żądał, by waloryzacji dokonać według wskaźników GUS. Jako podstawę prawną swojego roszczenia wskazał art. 358¹ k.c. W ocenie Sądu, prawo to powodowi nie przysługuje, podobnie jak związane z nim roszczenia o zapłatę. Z uwagi na wskazane wcześniej argumenty poczynione na gruncie Dyrektywy 93/13. Dodatkowo przeszkodą uwzględnienia żądania powoda jest sama treść art. 358¹ § 4 k.c., z którego wynika, że waloryzacji sądowej nie może żądać strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa.

Oczywistym jest, że powód jest przedsiębiorcą, a przedmiotem jego roszczenia jest świadczenie pozostające w związku z prowadzeniem przez powoda przedsiębiorstwa. Wadliwa umowa kredytu, zawierająca postanowienia abuzywne została zawarta w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, jak również wykonywanie nieważnego stosunku prawnego oraz wzajemne rozliczenie stron. Nie zostało wykazane aby na którymkolwiek etapie został zerwany związek wadliwej umowy z prowadzonym przez powoda przedsiębiorstwem.

Dlatego powództwo w zakresie tych żądań (o zmianę wysokości świadczenia i zapłatę dochodzone w związku z istotną zmianą siły nabywczej pieniądza) zostało oddalone na podstawie art. 358¹ § 4 k.c.

Ponadto, w dniu 15 czerwca 2023 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej ogłosił orzeczenie w sprawie C-520/21, w którym rozstrzygnął pytanie prejudycjalne, czy w przypadku uznania, że umowa kredytu zawarta przez bank i konsumenta jest od początku nieważna z powodu zawarcia w niej nieuczciwych warunków umownych, strony oprócz zwrotu pieniędzy zapłaconych w wykonaniu tej umowy (bank - kapitału kredytu, konsument - rat, opłat, prowizji i składek ubezpieczeniowych) oraz odsetek ustawowych za opóźnienie od chwili wezwania do zapłaty, mogą domagać się także jakichkolwiek innych świadczeń, w tym należności (w szczególności wynagrodzenia, odszkodowania, zwrotu kosztów lub waloryzacji świadczenia). TSUE uznał że prawo Unii Europejskiej stoi na przeszkodzie, aby banki mogły żądać od kredytobiorców dodatkowych świadczeń, w tym wynagrodzenia za korzystanie z kapitału.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku zbiorczo określa wszystkie roszczenia, o które pyta sąd krajowy, jako „rekompensaty”. Takie podejście Trybunału wynika wprost z pkt 63 wyroku. Stąd też w odpowiedzi na pytanie prejudycjalne Trybunał nie wymienia odrębnie wszystkich rodzajów roszczeń, o które pytał sąd krajowy, a zbiorczo określa je jako „rekompensaty”. W punkcie 76 Trybunał wskazuje na wszelkie roszczenia („rekompensaty”) wykraczające poza zwrot kapitału wypłaconego z tytułu wykonania umowy kredytu, jako roszczenia, które osłabiałyby odstraszający skutek zamierzony przez dyrektywę 93/13. Podobnie te roszczenia zostały określone w punkcie 78 wyroku.

Niezależnie od powyższego powództwo należałoby oddalić w tym zakresie również wobec nadużycia prawa podmiotowego przez powodowy bank oraz sprzeczności jego żądań z zasadami współżycia społecznego (uczciwości, sprawiedliwości ale także lojalności kupieckiej i zaufania do sektora bankowego). To bank był autorem umowy, która została następnie prawomocnie uznana za nieważną wskutek wadliwości jej zapisów, co jedynie wzmacnia przedstawioną argumentację.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. W przedmiotowej sprawie powód przegrał sprawę w całości dlatego zobowiązany jest zwrócić przeciwnikowi wszystkie niezbędne koszty do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W wypadku cofnięcia pozwu obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanych, na ich żądanie, obciąża powoda bez względu na przyczynę cofnięcia. Dopuszczalne jest odstępstwo od tej zasady w sytuacji, gdy powód wykaże, że wystąpienie z powództwem było niezbędne dla celowego dochodzenia praw lub celowej obrony, z uwzględnieniem okoliczności istniejących w dacie wniesienia pozwu. W przedmiotowej sprawie, nie można przyjąć celowości dochodzenia od pozwanych wynagrodzenia za korzystanie z kapitału. Ponadto nie sposób zgodzić się ze stroną powodową, jakoby na dzień wniesienia pozwu istniała potrzeba zabezpieczenia przez bank swoich praw w związku z będącym w toku postępowaniem przed Sądem Okręgowym w Warszawie. Ponadto pozwani już pismem z dnia 08 grudnia 2021 r. dokonali potrącenia ich wierzytelności z wierzytelnością powoda z tytułu kapitału.

Na zasądzoną kwotę składają się: koszty zastępstwa procesowego w wysokości 10.800 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa 34 zł. W związku z tym, Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanych kwotę 10.834 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Przy czym, zasądzono również w trybie art. 98 § 1¹ k.c. odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Z tych przyczyn orzeczono jak w pkt V wyroku.

sędzia Ewa Oknińska